

eduresourceza.com

INTERNASIONALE SEKONDÊRE SERTIFIKAAT-EKSAMEN
MEI 2024

REKENINGKUNDE: VRAESTEL I

NASIENRIGYNE

Tyd: 2 uur

200 punte

Hierdie nasienriglyne is opgestel vir gebruik deur eksaminators en hulp-eksaminators van wie verwag word om almal 'n standaardiseringsvergadering by te woon om te verseker dat die riglyne konsekwent vertolk en toegepas word by die nasien van kandidate se skrifte.

Die IEB sal geen bespreking of korrespondensie oor enige nasienriglyne voer nie. Ons erken dat daar verskillende standpunte oor sommige aangeleenthede van beklemtoning of detail in die riglyne kan wees. Ons erken ook dat daar sonder die voordeel van die bywoning van 'n standaardiseringsvergadering verskillende vertolkings van die toepassing van die nasienriglyne kan wees.

VRAAG 1**VOORRAAD****(35 punte, 21 minute)**

Verwys na die inligting aangaande Galinda Handelaars en beantwoord die vrae wat volg.

1.1 Bereken die waarde van eindvoorraad deur die EIEU-metode te gebruik.

$$\begin{array}{lll} 10 \text{ bokse} \times R1\,365 & = & R13\,650 \\ 100 \text{ bokse} \times R1\,300 & = & R130\,000 \\ 110 \text{ bokse} & & R143\,650 \end{array}$$

1.2 Die eienaar vermoed dat van die voorraad wat op 23 Mei 2023 gekoop is, dalk gesteel is, maar daar is geen bewys nie. Verskaf 'n berekening om die eienaar se vermoede rakende vermiste voorraad te bevestig/te weerlê.

$$\begin{array}{l} (500 + 306 - 110) = 696 \\ 696 - 690 = 6 \text{ bokse vermis} \end{array}$$

OF

$$500 + 306 = 806 - 690 = 116 - 110 = 6 \text{ bokse vermis}$$

1.3 Verskaf **TWEE** interne beheermaatreëls wat geïmplementeer kan word om moontlike verlies in die onderneming in die toekoms te voorkom.

- Verdeling van pligte – die persoon wat vir die ontvangs en inspeksie van voorraad verantwoordelik is, moet iemand anders wees as die persoon wat voorraadtransaksies opteken. Dit help om samespanning te voorkom en verminder die risiko van ongemagtigde toegang of manipulasie.
- Verseker toereikende fisiese sekuriteitsmaatreëls om handelsvoorraad te beskerm. Dit kan beperkte toegang tot bergingsareas, die gebruik van slotte of sekuriteitstelsels en gereelde voorraadopnames insluit om enige verskille tussen werklike voorraadvlakke en opgetekende hoeveelhede te bespeur.
- Vestig 'n stelsel vir akkurate en tydige dokumentering van voorraadverwante transaksies. Hou rekords van voorraadaankope, verkope, terugsendings en aansuiwerings in stand. Dit help om met voorraadbewegings tred te hou, verskille te identifiseer en enige potensiële kwessies te bespeur.
- Doen periodieke versoenings om fisiese voorraadtellings met opgetekende voorraadvlakke te vergelyk. Dit kan deur fisiese tellings gedoen word of deur tegnologie soos strepieskodestelsels te gebruik. Enige afwykings moet onmiddellik ondersoek word om die oorsake te identifiseer en toepaslike stappe te doen.
- Implementeer 'n stelsel vir deurlopende monitering van voorraadvlakke, wat gereelde verslagdoening oor voorraadbewegings, -gebruik en -veroudering insluit. Dit help om die stadig bewegende of verouderde voorraad, potensiële diefstal of krimpings te identifiseer en maak tydige besluitneming moontlik om risiko's te versag.
- Verskaf opleiding aan werknemers wat by voorraadverwante aktiwiteite betrokke is om te verseker dat hulle die belangrikheid van interne beheermaatreëls en hul rol om handelsvoorraad te beveilig, verstaan. Bevorder bewustheid van sekuriteitsmaatreëls, prosedures om verdagte aktiwiteite aan te meld en die gevolge van nievoldoening.

- 1.4 Bereken die kosprys (koste van verkope) van bokse wat verkoop is volgens die periodieke voorraadstelsel.

$$640\,000 + 161\,280 + 91\,000 \rightarrow (70 \times R1\,300) \\ = 892\,280$$

OF

Beginvoorraad	640 000
Netto aankope $((161\,280 + 260\,000) - 31\,200)$	390 080
Aansporingsvoorraad	13 650
Eindvoorraad <i>verwys na vraag 1.1</i>	(143 650)
Gesteelde goedere $(6 \times 1\,300)$	<u>(7 800)</u>
	892 280

Indien die waarde van die gesteelde goedere nie in ag geneem word wanneer die koste van verkope bereken word nie, ken punte dienoooreenkomstig toe. Die finale bedrag sal dan 900 080 wees.

- 1.5 Bereken die bruto wins vir die maand geëindig 31 Mei 2023.

Verkope $(690 \times R1\,600)$	1 104 000
Koste van verkope <i>Verwys na 1.4</i>	$(892\,280) / (900\,080)$
Bruto wins	211 720 / 203 920

- 1.6.1 Het Galinda Handelaars 'n winsgrenspersentasie van 25% behaal? Verskaf 'n berekening om jou antwoord te motiveer.

Antwoord: *Ja/Nee*

Berekeninge:

$$\frac{\text{Verwys na 1.5}}{\text{Verwys na 1.4}} = \frac{211\,720 \text{ of } 203\,920}{892\,280 \text{ of } 900\,080} \times \frac{100}{1} \\ = 23,73\% \text{ of } 22,66\%$$

1.6.2 Verskaf TWEE moontlike redes waarom Galinda Handelaars dalk nie hul 25%-wingsgrens sal behaal nie.

- Mededingende mark en klante het talle alternatiewe. Mededingers wat laer pryse aanbied of in prysoorloë betrokke raak, kan 'n onderneming dwing om sy pryse te verlaag om mededingend te bly en sodoende sy potensiele wingsgrens verlaag.
- Swak voorraadbestuur kan 'n onderneming se vermoë om die verlangde wingsgrenspersentasie te behaal, beperk.
- 'n Onderneming se prysingstrategie is dalk nie in ooreenstemming met sy teikenmark of klantverwagtinge nie. Dit kan tot verminderde verkoopsvolume of prysweerstand lei.
- Ekonomiese afswaaie, resessies of veranderinge in verbruikersgedrag kan die vraag na produkte of dienste beïnvloed.
- Eksterne faktore en regulasies: Veranderinge in regeringsregulasies, belastings of handelsbeleide kan die kostestruktuur en prysingsdinamiek van ondernemings beïnvloed.
- Indien 'n onderneming versuim om hom van mededingers te onderskei of nie 'n meesleurende unieke verkoopsproposisie het nie, kan hy sukkel hoër pryse te regverdig en die verlangde wingsgrens te behaal.
- Swak bemarkingspogings, ontoereikende verspreidingskanale of oneffektiewe verkoopstrategieë kan 'n onderneming se vermoë om voldoende verkope by die verlangde pryspunte te genereer, beïnvloed.

1.7 Bereken die gemiddelde voorraadomsettempo vir Mei 2023.

$$\frac{892\,280}{\frac{1}{2}(640\,000 + 143\,650)}$$

$$892\,280 \div 391\,825 = 2,28$$

- 1.8 Die aankoopbestuurder van Galinda Handelaars was betrokke by agterdeuraankope van handelsvoorraad by die verskaffers en kwitansies is nie uitgereik vir die handelsvoorraad wat onwettig gekoop is nie. Verskaf TWEE nadele daarvan om dit te doen.

- Kwitansies is noodsaaklik vir rekord-, boekhoudings- en belastingdoeleindes. Sonder behoorlike dokumentasie word dit uitdagend om akkuraat tred te hou met die maatskappy se uitgawes en dit kan tot teenstrydighede in die maatskappy se finansiële rekords lei.
- Die bedryf van 'n onderneming sonder behoorlike dokumentasie en deursigtigheid kan voldoeningsskewes skep. Belastingowerhede vereis dat ondernemings akkurate rekords in stand hou en stawende dokumente verskaf vir uitgawes wat geëis word. Versuim om aan hierdie regulasies te voldoen kan tot strawwe, boetes en regsgevolge lei.
- Onvermoë om aftrekkings te eis: Sonder kwitansies of behoorlike dokumentasie kan die maatskappy dalk nie regmatige ondernemingsaftrekkings eis wanneer belastingopgawes ingedien word nie.
- Die koop van handelsvoorraad deur 'n agterdeur sonder behoorlike kwitansies kan dit uitdagend maak om die maatskappy se voorraadvlakke akkuraat te assesser. Sonder behoorlike rekords kan die maatskappy sukkel om sy voorraadvlakke te verstaan, wat tot potensiële voorraadtekorte of te veel voorraad kan lei.
- Agterdeuraankope en die vermyding van kwitansies kan regs- en etiese implikasies hê. Dit kan ook tot reputatieskade lei indien die maatskappy se sakepraktyke as oneerlik of oneties beskou word, wat potensiële klantevertroue en -verhoudings kan beïnvloed.
- Wanneer ondernemings sonder behoorlike dokumentasie werk, staan hulle 'n hoër risiko van oudits deur belastingowerhede in die gesig. Indien teenstrydighede of verskille tydens 'n audit ontdek word, kan dit tot verdere ondersoeke, strawwe en potensiële regsgevolge lei.

VRAAG 2**VERVAARDIGING****(47 punte, 28 minute)**

Verwys na die inligting aangaande Thandeka Vervaardigers en beantwoord die vrae wat volg.

- 2.1 Bereken die totale waarde van direkte materiaalkoste vir die jaar geëindig 31 Mei 2023. Rond jou finale eindvoorraadwaarde af tot die naaste rand.

Beginvoorraad ($675 \times R3\ 159$)	2 132 325
Aankope plus vraggeld ($173\ 880 \times R20,25$)	3 521 070
	5 653 395
Eindvoorraad ($5\ 653\ 395 \div 1\ 800 \rightarrow (675 + 1\ 125) = 3\ 140,775 \times 27$)	(84 801)
Direkte materiaalkoste	5 568 594

- 2.2 Produksiekostestaats vir die jaar geëindig 31 Mei 2023

	Aant.	
Direkte/Primêre koste		5 868 594
Direkte materiaalkoste	2.1	5 568 594
Direkte arbeidskoste ($400\ 000 \times 75\%$)		300 000
Fabrieksboekoste ($820\ 570 + 25\ 000 \rightarrow (50\ 000 \times 50\%)$)		845 570
Totale vervaardigingskoste		6 714 164
Goedere-in-bewerking aan die begin van die jaar		0
		6 714 164
Goedere-in-bewerking aan die einde van die jaar		(2 837 804)
Produksiekoste van klaarprodukte ($6\ 460,60 \times 600$)		3 876 360

- 2.3 Bereken die koste van klaarprodukte wat gedurende die jaar geproduseer is.

Beginvoorraad klaarprodukte		1 499 160
Koste van klaarprodukte gedurende die jaar geproduseer	2.2	3 876 360
		5 375 520
Eindvoorraad klaarprodukte		0
Koste van klaarprodukte verkoop / Koste van verkope ($6\ 719\ 400 \times 100 \div 125$)		5 375 520

- 2.4 Bereken die totale vaste koste vir die jaar geëindig 31 Mei 2023.

Fabrieksboekoste Sien 2.2	845 570
($100\ 000 \div 2$) + ($50\ 000 \times 35\%$)	
Administrasiekoste ($962\ 000 + 50\ 000 + 17\ 500$)	1 029 500
Totale vaste koste	1 875 070

- 2.5 Bereken die totale veranderlike koste vir die jaar geëindig 31 Mei 2023.

Direkte materiaalkoste	Sien 2.2	5 568 594
Direkte arbeidskoste	Sien 2.2	300 000
Verkoops- en verspreidingskoste	$(100\,000 \div 2) + (50\,000 \times 15\%)$ (120 000 + 50 000 + 7 500)	177 500
Totale veranderlike koste		6 046 094

2.6 Bereken die gelykbreekpunt en lewer kommentaar daaroor. Rond af tot die naaste eenheid.

Berekening:
$\frac{1\,875\,070}{(6\,719\,400/600 - 6\,046\,094/600)}$
$\frac{1\,875\,070}{(11\,199 - 10\,076,82)}$
$1\,875\,070 / 1\,122,18$
1 670,93 eenhede
1 671 eenhede
Kommentaar:
Die onderneming het 600 slaapbanke vervaardig en verkoop, wat onder die gelykbreekpunt van 1 671 slaapbanke is, wat beteken hulle ly 'n verlies op 1 071 slaapbanke.

2.7 Thandeka Vervaardigers is bekommerd oor die finansiële implikasies van die koop van hul grondstof (bekleedselleer) by Duitsland. Die onderneming wil koste besnoei. Stel **TWEE** moontlike maniere voor waarop hulle die koste van die aankoop van grondstowwe kan minimaliseer.

Deur hul verskaffersnetwerk uit te brei kan hulle plaaslike of streeksverskaffers ontdek wat soortgelyke grondstowwe teen laer pryse aanbied. Dit kan vervoerkoste help verminder en potensieel tot beter bedingingsgeleenthede lei.
Hulle kan die konsolidering van verskepinge, die gebruik van doeltreffender vervoermodusse of die bedinging van beter vragtariewe oorweeg.
Deur hul voorsieningsketting vaartbelyn te maak en koste-effektiewer vervoeroplossings te vind kan hulle die finansiële las om grondstowwe van Duitsland af in te voer minimaliseer.
Thandeka Vervaardigers kan grootmaataankoopooreenkomste met hul verskaffers beding, hetsy van Duitsland af of elders. Deur hulle tot groot bestelvolumes te verbind kan hulle dalk afslagpryse of voorkeurtariewe van verskaffers verseker.

VRAAG 3**KONTANTVLOEISTAAT****(48 punte, 29 minute)**

Verwys na die inligting aangaande Farai Bpk en beantwoord die vrae wat volg.

3.1 Voltooi die aantekening oor behoue inkomste.

Behoue inkomste aan die begin van die jaar	26 950 000
Netto wins na belasting vir die jaar $(700\,000 \times 72/28)$ OF $(2\,500\,000 - 700\,000)$	1 800 000
30 000 aandele teruggekoop teen R5	(150 000)
Dividende op gewone aandele	(2 200 000)
Tussentydse dividende	800 000
Finale dividende $(2\,000\,000 \times 70c)$	1 400 000
Behoue inkomste aan die einde van die jaar	26 400 000

Berekeninge:
Inkomstebelastinguitgawe vir die jaar:
$510\,000 + 190\,000 = 700\,000$
Netto wins voor belasting vir die jaar:
$700\,000 \times 100/28 = 2\,500\,000$
Rente-uitgawe vir die jaar:
$1\,116\,000 + 480\,000 - 1\,380\,000 = 216\,000$
Terugbetaling van lening:
$480\,000 - 216\,000 = 264\,000$ OF $(1\,380\,000 - 1\,116\,000) = 264\,000$

3.2 Gebruik die netto batewaarde (NBW) om die totale **waarde** van aandele soos op 31 Mei 2023 te bereken.

$$28,20 \times 2\,000\,000 = 56\,400\,000 \rightarrow \text{Aandeelhoudersbelang}$$

$$56\,400\,000 - 26\,400\,000 = 30\,000\,000$$

3.3 Voltooi die aantekening oor gewone aandelekapitaal.

GEMAGTIG	
3 000 000 gewone aandele	
UITGEREIK	
1 740 000 gewone aandele uitgereik aan die begin van finansiële jaar	26 100 000
290 000 gewone aandele gedurende die jaar uitgereik teen R15	4 350 000
(30 000) aandele teruggekoop (gemiddelde prys R15)	(450 000)
2 000 000 gewone aandele uitgereik aan die einde van finansiële jaar	30 000 000

3.4 Voltooi slegs die volgende gedeeltes van die Kontantvloeistaat vir die jaar geëindig 31 Mei 2023:

Kontantvloei uit beleggingsaktiwiteite	Moenie bereken nie
Verhoging in belegging / vaste deposito	(103 000)
Opbrengs uit verkoop van voertuig	43 900
Bykomende bates gekoop	(36 000)
Kontantvloei uit finansieringsaktiwiteite	Moenie bereken nie
Terugbetaling van lening	(264 000)
Opbrengs uit die uitreiking van aandele	4 350 000
Terugkoop van aandele $(30\,000 \times 20) / (150\,000 + 450\,000)$	600 000

3.5 Bereken die kosprys van die voertuig wat gedurende die jaar verkoop is.

Laat J = Kosprys van die voertuig verkoop $24\,500 = J \times 0,15 \times 8/12$ $24\,500 = 0,1J$ $245\,000 = J$	OF $24\,500 \times 12/8 \times 100/15 = 245\,000$
--	--

3.6 Bereken die totale opgehoopte waardevermindering op die voertuig wat verkoop is wat in die algemeenegrooboek-rekening vir bateverkope geopenbaar moet word.

$245\,000 - 39\,900 = 205\,100$

- 3.7 Bereken die totale waardevermindering wat in die versoening tussen wins voor belasting en kontant uit bedrywighede genereer opgeteken moet word.

Waardevermindering op voertuie:	Waardevermindering op toerusting:
Verkoop: 24 500 Oud: $(520\ 000 - 245\ 000) \times 15\% = \underline{41\ 250}$ <u>65 750</u>	Oud: $(145\ 000 - 37\ 000 - 36\ 000) \times 10\% = 7\ 200$ Nuut: $36\ 000 \times 10\% \times 6 \div 12 = \underline{1\ 800}$ <u>9 000</u>
Totale waardevermindering uitgawe: $65\ 750 + 9\ 000 = 74\ 750$	

- 3.8 Een van die maatskappy se bestuurders is toegelaat om die bakkie oor die naweek huis toe te neem omdat hy Maandagoggend om 04:00 vir werk moes aanmeld om aflewings by klante te doen. Hy het egter die bakkie oor die naweek gebruik om sement vir plaaslike mense te vervoer en hulle R150 per vrag gevra. Maatskappy-brandstof is gebruik en nie vervang nie.

Sal dit onetiese gedrag uitmaak? Motiveer jou antwoord met 'n geldige verduideliking.

Antwoord:
Ja, die gedrag van die bestuurder in hierdie scenario kan as oneties beskou word.
Geldige verduideliking:
- Misbruik van maatskappyhulpbronne: Die bestuurder het die maatskappy se bakkie en brandstof vir persoonlike gewin gebruik sonder behoorlike magtiging. Dit vorm 'n misbruik van maatskappyhulpbronne, aangesien dit slegs vir werkverwante doeleindes bedoel was. - Ongemagtigde persoonlike onderneming: Deur die maatskappy se voertuig te gebruik om sement te vervoer en plaaslike mense daarvoor te laat betaal het die bestuurder 'n ongemagtigde persoonlike sakeonderneming bedryf. Hierdie daad skend die vertroue wat in die bestuurder geplaas is en die grense van die diensooreenkoms. - Gebrek aan deursigtigheid en eerlikheid: Die bestuurder het nie die maatskappy oor die persoonlike gebruik van die voertuig, die vervoer van sement of die heffing van gelde ingelig nie. Hierdie gebrek aan deursigtigheid en eerlikheid dui in teen etiese beginsels, aangesien dit bedrog en weerhouding van inligting van die maatskappy behels. - Versuim om verantwoordelikhede na te kom: In plaas daarvan om die naweek te gebruik om te rus of met persoonlike aktiwiteite besig te wees, het die bestuurder maatskappyhulpbronne vir persoonlike gewin gebruik. Dit toon 'n minagting van die verantwoordelikhede en verpligtinge wat met die rol as werknemer geassosieer word, aangesien hierdie optrede die maatskappy se bates in gevaar gestel het en potensieel die vermoë om werkverwante take doeltreffend uit te voer beïnvloed het.

VRAAG 4**MAATSKAPPY- FINANSIËLE STATE****(70 punte, 42 minute)**

Verwys na inligting aangaande Msibi Bpk en beantwoord die volgende vrae:

4.1 Voltooi die Staat van Omvattende Inkomste vir die jaar geëindig 31 Mei 2023.

Verkope $(79\,476\,700 \times 145\%) = 115\,241\,215 - 41\,215$	115 200 000
Koste van verkope	(79 476 700)
Bruto wins	Moenie bereken nie
Ander bedryfsinkomste	97 477
Handelsvoorraadsurplus $(7\,066\,000 - 7\,061\,000)$	5 000
Oninbare skuld verhaal $(80\,147 + 12\,330)$	92 477
Bruto bedryfsinkomste	Moenie bereken nie
Bedryfsuitgawes	33 475 825
$(1\,200\,000 \times 2) + (1\,200\,000 \div 12 = 100\,000 \times 5)$ Direkteursgelde $(2\,200\,000 + 500\,000)$	2 700 000
Skryfbehoeftes $(130\,222 - 30\,222)$	100 000
Oninbare skuld $(123\,303 - 7\,085)$	116 218
Reklame $(196\,700 - 37\,092)$	159 608
Verlies vanweë beurtkrag $(275\,100 \times 25\%)$	68 775
Voorsiening vir oninbare skuld-aansuiwering $(11\,535 - 10\,400)$	1 135
Pensioenfondsbydrae $(213\,500 - 2\,478)$	211 022
WVF-bydraes $(17\,883 - 177)$	17 706
Salarisse en lone $(17\,959\,000 - 3\,186 - 1\,239 - 13\,098)$	17 941 477
Waardevermindering $(1\,600\,620 + 59\,264)$	1 659 884
Ouditgelde	9 800 000
Diverse uitgawes	700 000
Bedryfswins	2 344 952
Rente-inkomste	119 640
Wins voor rente-uitgawe	2 464 592
Rente-uitgawe	(499 680)
Netto wins voor belasting	1 964 912
Inkomstebelasting	(474 337)
Netto wins na belasting	1 490 575

Berekening van die reklamebedrag vir die volgende jaar betaal:

$$1\,405 \times 7 = 9\,835$$

$$196\,700 + 9\,835 = 206\,535$$

$$206\,535 \div 15 = 13\,769$$

$$13\,769 - 1\,405 = 12\,364$$

$$12\,364 \times 3 = 37\,092 \rightarrow \text{Vooruitbetaalde uitgawes}$$

4.2 Stel die volgende aantekeninge by die finansiële state vir die jaar geëindig 31 Mei 2023 op.

4.2.1 VOORRAAD

Handelsvoorraad ($7\,336\,100 - 275\,100 + 5\,000$)	7 066 000
Verbruiksgoedere voorhande	30 222
Moenie bereken nie	

4.2.2 HANDELS- EN ANDER ONTVANGBARE REKENINGE

Netto handelsdebiteure	Moenie bereken nie
Handelsdebiteure ($4\,110\,100 + 12\,330 - 7\,085 \rightarrow 3\,815 \times 65/35$)	4 115 345
Voorsiening vir oninbare skuld	(11 535)
Opgelope inkomste ($275\,100 \times 75\%$)	206 325
Debiteure vir salarisse	13 098
SAID: Inkomstebelasting ($518\,600 - 474\,337$)	44 263
Vooruitbetaalde uitgawes	37 092
Moenie bereken nie	

4.2.3 HANDELS- EN ANDER BEDRAE BETAALBAAR

Handelskrediteure	11 098 800
Opgelope uitgawes	700 000
SAID: LBS ($1\,110\,000 - 3\,186$)	1 106 814
Pensioenfonds ($427\,100 - 1\,239 - 2\,478$)	423 383
WVF ($21\,355 - 177 - 177$)	21 001
Moenie bereken nie	

4.3 Verskaf **EEN** interne beheermaatreël wat Msibi Bpk moet implementeer om die moontlikheid van dubbelbetaling aan werkers in die vorm van lone of salarisse te minimaliseer.

- Skeiding van pligte – laat een persoon die betaalstaat opstel, iemand anders dit magtig en nog iemand betalings skep om sodoende die risiko van bedrog en dubbelbetaling te verminder.
- Berekeningsverifikasie – in gevalle waar berekeninge met die hand gedoen word, moet 'n tweede persoon alle berekeninge verifieer, waaronder ure gewerk, betaaltariewe wat gebruik word en belastingaftrekkings.
- Maak seker dat beëindigings en verminderings in salarisse en lone voor die betaaldag vasgelê word. Verwittig die betaalstaatafdeling indien jy die kennisgewing laat ontvang, sodat hulle vorendag kan kom met maniere om werkers nie te veel te betaal nie.

4.4 Verskaf **EEN** aanbeveling wat Msibi Bpk moet implementeer om die verlies van handelsvoorraad vanweë beurtkrag te minimaliseer.

- Belê in 'n alternatiewe kragbron soos 'n kragopwekker of OKT (UPS).
- Son- of windenergie.

Totaal: 200 punte